

системи утворюють районні у містах, міські, районні, міжрайонні та привітряні до них спеціалізовані прокуратури. Другий – прокуратури Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та третій рівень – Генеральна прокуратура України.

Ключові слова: органи прокуратури, система, структура, організаційна структура, функції органів прокуратури.

Резюме

Рыбалка Н. О. Особенности определения системы и структуры органов Украины.

В статье рассматриваются особенности определения системы и структуры органов Украины, спектр существующих неотложных проблем в указанной сфере и представлены предложения по их решению. Кроме того, обращается внимание на систему органов прокуратуры Украины, которая имеет специфические функции, определенные Конституцией Украины и Законом Украины «О прокуратуре». Также в статье исследуются все звенья органов, которые подразделяют на три уровня. Первый уровень прокурорской системы образуют районные в городах, городские, районные, межрайонные и приравненные к ним специализированные прокуратуры. Второй – прокуратуры Автономной Республики Крым, областей, городов Киева и третий уровень – Генеральная прокуратура Украины.

Ключевые слова: органы прокуратуры, система, структура, организационная структура, система органів прокуратури.

Summary

Rybalka N. Peculiarities of the definition of the system and structure of the Prosecutors office bodies.

The article deals with the specific features of system and structure of prosecutorial bodies in Ukraine, as well with the existing range of urgent issues in this area and provides suggestions for their solution. In addition, attention is paid to the system of prosecutorial bodies in Ukraine, which fulfills specific function stipulated in the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine “On Prosecutor’s Office”. Also, the article examines all levels of prosecutorial bodies, which are divided into three. The first level of the prosecutorial system involves prosecution offices operating in city district, city, regional, inter-regional levels and equal to this specialized prosecutor’s offices. The second level – Prosecutor’s office of the Autonomous Republic of Crimea, oblasts, cities of Kyiv and Sevastopol and the third level – the Prosecutor’s General Office of Ukraine.

Key words: prosecutors, system, structure, organization structure, functions of prosecutorial bodies.

Отримано 16.01.2013

УДК 343.223

В. Ю. РУНОВ

Володимир Юрійович Рунов, здобувач Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИМУСУ З ІНШИМИ СУМІЖНИМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИМИ ПОНЯТТЯМИ

З прийняттям у 2001 р. Кримінального кодексу України фізичний та психічний примус законодавчо віднесено до обставин, що виключають злочинність діяння, тому особливий науковий інтерес становить питання співвідношення примусу як з іншими обставинами, так і з іншими суміжними кримінально-правовими поняттями.

У науці кримінального права увага приділяється насамперед встановленню співвідношення фізичного та психічного примусу, із крайньою необхідністю, оскільки формулюючи кримінально-правові наслідки для особи, яка заподіяла шкоду внаслідок переборного фізичного та психічного примусу законодавець відсилає для вирішення цього питання до ст. 39 КК України, чим обумовлює необхідність дослідження ст. 40 КК України не самостійно, а у її зв’язку зі ст. 39 КК України. Крім того, необхідність визначення співвідношення зазначених понять обумовлюється й наявністю наукової позиції з приводу того, що примус повністю охоплюється поняттям крайньої необхідності, а тому його виокремлення в КК України є зайвим.

Питаннями, пов’язаними із визначенням фізичного та психічного примусу, а також співвідношенням цієї обставини із іншими кримінально-правовими поняттями займалися такі вчені, як Ю. В. Александров, І. Н. Алексеев, Р. Ш. Бабанли, Ю. В. Баулін, В. М. Бурдін, Р. В. Вереша, Є. Г. Веселов, В. К. Гришук, І. Є. Жданова, В. В. Калугін, О. О. Кваша, Т. Ю. Кобозева, Г. К. Костров, Н. В. Лісова, О. В. Мізіна, В. О. Навроцький, І. І. Слуцький, М. С. Таганцев, Т. І. Якімець та ряд інших дослідників. У працях названих вчених закладено фундамент вчення про обставини, що виключають злочинність діяння, та про співвідношення між ними. Ці питання потребують подальших наукових досліджень, особливо в контексті встановлення спільних та відмінних рис між поняттями «фізичний та психічний примус», «крайня необхідність», «необхідна оборона», «наси́льство», «погроза», оскільки такі риси дають змогу вдосконалити правозастосування в контексті розмежування цих понять та визначити особливе місце кожного із них у системі кримінального права. Вирішення цих питань і є метою даної статті.

Для того, щоб проілюструвати проблему співвідношення зазначених понять, наведемо позицію В. В. Калугіна, який, аналізуючи співвідношення фізичного та психічного примусу з іншими обставинами, що виключають злочинність діяння, вказує: юридична сутність крайньої необхідності полягає у зіткненні двох правоохоронюваних інтересів, коли один із них рятується за рахунок заподіяння шкоди іншому. Заподіяння шкоди при примусі (фізичному або психічному) також носить для примушеного «необхідний», можливо, навіть крайній характер, у факті примусу знаходиться своєрідне виправдання поведінки¹, однак розмежування між цими обставинами як самостійними інститутами, які виключають злочинність діяння, допустимо провести за юридичною природою конфлікту інтересів: у стані крайньої необхідності – зіткнення правоохоронюваних інтересів третіх осіб; при примусі – зіткнення інтересів третьої особи і самого примушеного.

С. Г. Веселов обґрунтовує наявність двох груп відмінностей між примусом і крайньою необхідністю. На матеріальному рівні найважливішою розмежувальною ознакою є наявність або відсутність свободи дій: при крайній необхідності особа протистоїть ситуації, а у випадку примусу слідує логічному ходу розвитку ситуації. На формальному рівні, на думку вченого, не є тотожними окремі умови правомірності цих обставин².

Варто погодитись із цими аргументами, оскільки за своєю суттю аналізовані обставини закріплені у законі таким чином, що при крайній необхідності особа заподіє шкоду, перебуваючи у стані протидії ситуації, спрямовуючи усі свої зусилля саме на це, а за наявності примусу здійснюється не протидія, а, навпаки, дія з виконання вимоги, завдяки якій особа відвертає небезпеку від себе, заподіюючи при цьому шкоду правоохоронюваним інтересам.

І. Є. Жданова вважає, що за своєю соціально-юридичною природою фізичний або психічний примус схожий із крайньою необхідністю та виконанням наказу або розпорядження, а також висловлює думку, що фізичний та психічний примус та крайня необхідність визнані такими, що виключають злочинність діяння, внаслідок своєї суспільної допустимості (прийнятності)³.

На підставі аналізу співвідношення норм, передбачених у розділі про обставини, що виключають злочинність діяння, О. В. Дегай дійшла висновку, що крайня необхідність певною мірою є «родовою» обставиною, що виключає злочинність діяння, яка має свої різновиди. Одним із них є фізичний або психічний примус, який дає змогу оцінювати такі варіанти поведінки, які у випадку відсутності у законі спеціальних норм, передбачених ст. 40 КК України, можуть бути оцінені за правилами крайньої необхідності⁴.

Позиція щодо визнання крайньої необхідності родовою обставиною, яка виключає злочинність діяння стосовно інших, у тому числі до фізичного та психічного примусу, висловлюється й іншими вченими⁵. У свою чергу, на підставі такої позиції обґрунтовується два різних висновки. Перший полягає у недоцільності існування окремого поняття у зв'язку із тим, що таке окреме охоплюється загальним. Другий висновок є протилежним та полягає у тому, що норма про фізичний і психічний примус є спеціальною нормою щодо загальної норми, тобто конкретизує її до певного випадку, що є цілком допустимим та необхідним у правовому регулюванні суспільних відносин.

Водночас вченими звертається увага на спільні та відмінні риси аналізованих обставин. О. В. Дегай зазначає співвідношення фізичного та психічного примусу із крайньою необхідністю за критерієм ознак злочину, які відсутні в діянні особи, вчиненого за аналізованих обставин. Так, вчена вважає, що першою спільною ознакою є відсутність вини. Діяння вчиняється вимушено, у зв'язку із вчинюваним щодо примушеного психічного або фізичного тиску. Воля особи є фактично подавленою і, заподіюючи шкоду, вона не бажає цього, не допускає її настання та не ставить до цього відсторонено⁶.

Другим критерієм, за допомогою якого можна визначити співвідношення «фізичного або психічного примусу» та «крайньої необхідності», дослідник визначає підставу заподіяння шкоди. У першому випадку особа не здатна керувати своєю поведінкою, в другому – навпаки, здатність керувати діями зберігається, і особа, яка потрапила у стан крайньої необхідності, самостійно обирає єдиний ефективний, на її погляд, засіб для усунення небезпеки.

Вважаємо, що вказані доводи є цілком обґрунтованими та допомагають виокремити ознаки, які характеризують примус як самостійну та унікальну обставину, що виключає злочинність діяння. Таким чином, не можемо підтримати позицію вчених, які наполягають на необхідності виключення фізичного та психічного примусу із КК, з тих підстав, що відповідний вчинок повністю охоплюється крайньою необхідністю.

За своєю правовою природою примус є близьким і до необхідної оборони. Так, на спільні риси примусу та необхідної оборони звертав увагу і А. Ф. Коні, який вказував, що дія під впливом примусу відрізняється від необхідної оборони. Так у першому випадку людина усвідомлює своє неправдо, але за необхідністю підкоряється насильству, у другому випадку вона діє з повним усвідомленням свого права⁷.

Дійсно, за цим критерієм конфлікту примус має більше спільних рис із необхідною обороною, однак відповідним чином реагуючи на посягання при необхідній обороні, особа прагне унеможливити його шляхом заподіяння шкоди особі, яка посягає – джерелу посягання. У випадку із примусом, очевидно, виникає ситуація, за якої особа з тих чи інших причин неспроможна захистити охоронювані законом права та інтереси шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди для негайного відвернення чи припинення посягання. Безперечно, не можна ототожнювати дії особи, яка вчиняє посягання, що дозволяє необхідну оборону, із діями примушеного, однак все ж слід констатувати, що за вказаним критерієм аналізовані обставини мають спільні риси. Водночас зазначимо, що такі спільні риси можливі виключно у випадку фізичного примусу, оскільки необхідна оборона за наявності психічного впливу, погрози не відповідатиме умовам правомірності цієї обставини, що виключає злочинність діяння.

Такої ж позиції дотримується і Є. Г. Веселов, який вказує, що схожість фізичного примусу з необхідною обороною полягає в об'єктивній близькості їх підстав, оскільки в обох випадках винна особа здійснює напад як на потерпілого, так і на третіх осіб, і вимушує його вжити певних заходів для переборення примусу або відвернення посягання. Але якщо необхідна оборона передбачає адекватну відповідь агресору, то примус призводить до того, що потерпілий вимушений заподіяти шкоду третім особам⁸.

Окрім крайньої необхідності та необхідної оборони варто звернути увагу і на наявність спільних рис фізичного або психічного примусу із виконанням наказу або розпорядження як обставиною, що виключає злочинність діяння. О. В. Мізіна, досліджуючи співвідношення фізичного та психічного примусу з іншими обставинами, які виключають діяння, констатує, що, за своєю юридичною природою виконання наказу або розпорядження є схожим із заподіянням шкоди внаслідок непереборного примусу. В науці висловлюється думка, що виконання наказу є окремим випадком примусу⁹.

Слід погодитись із тим, що такі обставини, як фізичний та психічний примус та виконання наказу або розпорядження мають спільні риси. У випадку із примусом вимога до примушованого для визначення його поведінки підкріплюється насильством, а у випадку із наказом відносини підпорядкування прямо передбачають обов'язок підпорядкованої особи виконувати накази та розпорядження. Таким чином, спільною ознакою вказаних діянь є воля особи, оскільки заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особа заподіює не з власної волі. Така воля визначається третьою особою: в одному випадку для цього використовується насильство, а в іншому – встановлений законом обов'язок виконати вимогу.

Схожість таких обставин простежується передусім, у суб'єктивній стороні, а розмежування слід проводити за суб'єктом та відсутністю насильства про виконанні наказу. Носієм права на заподіяння шкоди інтересам у межах виконання наказу або розпорядження є не будь-яка фізична особа, а особа, зобов'язана виконати одержані акти застосування права.

Таким чином, аналіз співвідношення фізичного та психічного примусу з іншими обставинами, що виключають злочинність діяння, допоміг виявити спільні та відмінні риси. Наявність таких рис, на наш погляд, слід з'ясувати наступним чином: спільні риси дають змогу констатувати те, що примус, за своєю правовою природою, по праву належить до інституту обставин, що виключають злочинність діяння, а відмінні риси підтверджують доцільність виокремлення норми про примус в системі цих обставин, оскільки жодна інша обставина не може повною мірою охопити примус.

Окрім визначення співвідношення примусу з іншими обставинами, що виключають злочинність діяння, слід звернути увагу і на питання співвідношення понять «примус» і «насильство», оскільки, незважаючи на значну увагу цим питанням, у науковій літературі відсутня єдність поглядів.

І. Є. Жданова пропонує розмежовувати поняття «примус» та поняття «насильство». Вчена вказує, що примус від насильства відрізняється тим, що по-перше, насильство вирізняється заподіянням певної шкоди іншій особі (особам), які є безпосередніми жертвами насильства; основна мета примусу полягає не лише у завданні шкоди примушованому, а насамперед – у вчиненні останнім певного діяння на користь особи, яка примушує. Насильство при вчиненні примусу фактично виступає способом примушування іншої особи до вчинення певних дій чи бездіяльності¹⁰.

Підтвердження того, що насильство є способом примусу, знаходимо у працях І. Є. Алексеева, що визнає фізичне насильство як вид (спосіб) фізичного примусу, який полягає у вчиненні суспільно небезпечного та протиправного діяння у вигляді безпосереднього фізичного деструктивного впливу на потерпілого. Психічне насильство, на думку вченого, – це вид (спосіб) психічного примусу, який полягає у вчиненні суспільно небезпечного та протиправного діяння у вигляді безпосереднього деструктивного впливу на потерпілого. Чітке розмежування вказаних понять дало змогу науковцю дійти обґрунтованого висновку про те, що безпосереднє заподіяння шкоди здоров'ю (різновидом якого є порушення анатомічної цілісності організму або фізіологічних функцій внутрішніх органів) не є різновидом обмеження свободи волевиявлення. Розглядувані поняття, констатує вчений, знаходяться у відношеннях не підпорядкування, а співпідпорядкування, мають рівний статус стосовно поняття із більшим обсягом¹¹.

Ми погоджуємось із наведеною позицією у тому, що не будь-яке насильство впливає на свободу волі, не будь-яке насильство спрямовується на зміну поведінки особи. Аналогічної позиції дотримується Р. Ш. Бабанли, який, досліджуючи співвідношення понять «погроза» (різновид психічного насильства) та «примус», узагальнює, що за критерієм наявності вимоги погрози поділяються на такі, що поєднані із вимогою вчинити певні дії або утриматись від їх вчинення, та погрози, що із вказаними вимогами не поєднані, тобто погрози, висловлені виключно з метою залякування, а не з метою зміни поведінки особи¹².

За аналогією із погрозами, слід зазначити, що й фізичне насильство може застосовуватись як з метою заподіяння болю, страждань, так і з тією метою, щоб такий біль, страждання стали умовою для впливу на поведінку особи, яка зазнає такого насильства.

Цей висновок має істотне значення для констатації наявності чи відсутності фізичного або примусу як обставин, що виключають злочинність діяння. У цьому аспекті варто звернути увагу на необхідність розмежування двох випадків: 1) погроза касиру з метою видачі останнім усіх коштів у касі; 2) насильницьке приведення сторожа у неприємний стан, при якому він не може протидіяти вчиненню посягання на власність, яка перебуває під його охороною.

Відсутність вибору (як у прикладі зі сторожем) означає як відсутність підстави для притягнення особи до кримінальної відповідальності, так і відсутність підстав визнавати діяння таким, яке вчиняється внаслідок

док примусу як обставини, що виключає злочинність діяння, тому другий із наведених випадків та аналогічні йому (зачинення сторожа у кімнаті) не може оцінюватись з позицій фізичного чи психічного примусу.

У даному аспекті не можемо погодитись із позицією Р. Є. Токарчука, який, протиставляючи кримінально-правові категорії «примус» та «насильство», доводить, що зміст останнього поняття є надміру розширеним у зв'язку із включенням до нього дій, які, за своєю суттю, слід відносити до поняття «примус». Прикладом такого розширеного тлумачення, на думку науковця, є поглинання категорією «насильство» розкрадань, вчинених шляхом приведення потерпілого у несвідомий стан шляхом обману або таємного введення в організм різноманітних речовин, що призвело до смерті¹³. Приведення у несвідомий стан не може бути віднесено до поняття «примус», оскільки у такому випадку в особи, до якої застосовується такий вплив, відсутній вибір варіанта поведінки. Це означає, що вона не примушується, а її свобода волі ігнорується злочинцем.

Т. Ю. Кобозева вважає, що примус та насильство відрізняються: за механізмом впливу на свободу волі. При примусі вплив здійснюється лише проти волі особи, а при насильстві – як проти, так і поза волею та (або) свідомістю особи; за результатами впливу на свободу волі – примус призводить до обмеження свободи волі, насильство – до обмеження або виключення свободи волі; за характером та ступенем суспільної небезпечності застосовуваного насильства як способу впливу на волю – примус та насильство передбачають більш високий ступінь небезпечності діяння, ніж примус, оскільки примус не передбачає застосування шкоди життю людини і є способом, який істотно знижує ступінь тяжкості шкоди здоров'ю. Враховуючи такі висновки вчена, визначаючи насильство як єдиний спосіб примусу, вказує, що таке насильство відповідає трьом умовам: 1) воно не повинно бути елементом мотивації або самоціллю злочину; 2) насильство повинно бути очевидним для потерпілого та усвідомлюватись ним; 3) насильство повинно підкріплювати (супроводжувати) злочинну вимогу¹⁴.

На наш погляд, така позиція цілком обґрунтовано ілюструє правову природу примусу, а також особливості його співвідношення із насильством. Вплив на особу поза волею, або вплив, який призводить до виключення свободи волі, не може оцінюватись як примус, це є насильство. Тому слід погодитись із таким розмежуванням понять «насильство» та «примус». За своїм кримінально-правовим значенням зовнішні прояви насильства та примусу можуть бути ідентичними, однак їх кінцева мета – при примусі вплинути на волю з метою зміни поведінки, а при насильстві – заподіяти шкоду фізичній недоторканності, здоров'ю, завдати страждань – відрізняє вказані поняття за їх кримінально-правовим змістом.

Р. Є. Токарчук слушно констатує, що усі форми примусу об'єднані єдністю своєї ролі. Всі вони слугують умовами досягнення цілей винного шляхом безпосереднього впливу на людину, який досягає на її фізичну або психічну недоторканність для підкорення особи всупереч (проти або поза) її волі, вимушення її діяти або утриматись від дій, відчути щось або пережити¹⁵. При визначенні співвідношення понять «примус» та «насильство» вказується, що примус – це частина насильства (у широкому розумінні), а насильство (у вузькому розумінні) це спосіб фізичного примусу.

Поняття «насильство» і «примус» не можуть бути співвіднесені як частина і ціле, тому слід погодитись із тим, що, з одного боку, примус може бути визначено як частину насильства (при цьому інша частина насильства – це насильство, яке не поєднується із вимогою), а з іншого боку, насильство (як фізичне, так і психічне) виступає способом примусу.

Підсумовуючи, слід вказати, що насильство і примус повинні розглядатись як взаємопов'язані кримінально-правові поняття, які не є тотожними. Якщо насильство поєднується із вимогою – це примус, якщо ж насильство не поєднується із вимогою, то воно не спрямовується на підкорення волі особи, а тому не може бути оцінено як примус.

Таким чином, проведене дослідження співвідношення фізичного та психічного примусу із іншими обставинами, що виключають злочинність діяння, а також понять «примус» і «насильство» дало змогу дійти висновку про самостійність кримінально-правового значення примусу, а також встановити ознаки, які допомагають правозастосовувачу відмежувати примус від необхідної оборони, крайньої необхідності, виконання наказу або розпорядження, а також від випадків, коли насильство, яке застосовується особою, є самоціллю і не може бути констатоване як примус.

¹ Калугин В. В. Физическое и психологическое принуждение как обстоятельство, исключающее преступность деяния : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. – М., 2001. – 29 с.

² Веселов Е. Г. Физическое или психическое принуждение как обстоятельство, исключающее преступность деяния : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dissers.info/disser_66629.html

³ Жданова І. С. Фізичний або психічний примус як обставина, що виключає злочинність діяння [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Жданова Інна Євгенівна ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2011. – 19 с.

⁴ Дегай О. В. «Крайняя необходимость» и «физическое или психическое принуждение» как обстоятельства, исключающие преступность деяния: вопросы соотношения // Современные актуальные вопросы государства, права и юридического образования: материалы Всерос. научно-практ. Интернет-конференции / Отв. ред. В. М. Пучнин. – Тамбов: Першина, 2008. – С. 135–140.

⁵ Гуртовенко О. Л. Психічне насильство у кримінальному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Гуртовенко О. Л. – Одеса, 2007. – 251 с.

⁶ Дегай О. В. Вказана праця.

⁷ Кони А. Ф. О праве необходимой обороны. – М., 1996. – С. 17.

⁸ *Веселов Е. Г.* Вказана праця.

⁹ *Мизина О. В.* Отграничение института принуждения от иных обстоятельств, исключающих преступность деяния // Пробелы в российском законодательстве. Юридический журнал. – М., 2009. – № 1. – С. 202–204.

¹⁰ *Жданова І. С.* Вказана праця. – 19 с.

¹¹ *Алексеев И. Н.* Понуждение, принуждение и насилие в уголовном праве http://www.ugpr.ru/arhiv/13_yanv_2006/topic129_ponujdenie_prinujdenie_i_nasilie_v_ugolovnom_prave.html

¹² *Бабанли Р. Ш.* Погроза вбивством: значення та місце в системі кримінального права України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. – К., 2010. – 193 с. – С. 89.

¹³ *Токарчук Р. Е.* Насильственные хищения: социальная природа норм и вопросы совершенствования уголовной ответственности. – М.: Юрлитинформ, 2011. – С. 83.

¹⁴ *Кобозева Т. Ю.* Преступное принуждение как уголовно-правовая категория: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. – М., 2011. – 18 с.

¹⁵ *Токарчук Р. Е.* Вказана праця. – С. 83.

Резюме

Рунов В. Ю. Співвідношення примусу з іншими суміжними кримінально-правовими поняттями.

У статті встановлено співвідношення примусу з іншими обставинами, що виключають злочинність діяння: крайньою необхідністю, необхідною обороною, виконанням наказу, розпорядження, виявлено їх спільні та відмінні риси. Спільні риси дозволяють констатувати те, що примус, за своєю правовою природою, по праву належить до інституту обставин, що виключають злочинність діяння, а відмінні риси підтверджують обґрунтованість виокремлення норми про примус в системі цих обставин, оскільки жодна інша обставина не може повною мірою охопити примус. Визначення співвідношення понять «примус» та «насильство» дозволило констатувати, що ці поняття не слід отождествлювати, оскільки не будь-яке насильство впливає на свободу волі, а тому не може бути оцінено як примус.

Ключові слова: примус, насильство, вплив, крайня необхідність, необхідна оборона.

Резюме

Рунов В. Ю. Соотношение принуждения с другими смежными уголовно-правовыми понятиями.

В статье определено соотношение принуждения с другими обстоятельствами, исключающими преступность деяния: крайней необходимостью, необходимой обороной, выполнением приказа, распоряжения, выявлены их общие и отличительные черты. Общие черты позволяют констатировать то, что принуждение, по своей правовой природе, по праву принадлежит к институту обстоятельств, исключающих преступность деяния, а отличительные черты подтверждают обоснованность выделения нормы о принуждении в системе этих обстоятельств, поскольку ни одно другое обстоятельство не может в полной мере охватить собой принуждение. Определение соотношения понятий «принуждение» и «насилие» позволило констатировать, что эти понятия не следует отождествлять, поскольку не любое насилие влияет на свободу воли, а потому не может быть оценено как принуждение.

Ключевые слова: принуждение, насилие, влияние, крайняя необходимость, необходимая оборона.

Summary

Runov V. The interrelation of coercion with other adjacent criminal law concepts.

The article defines interrelation of coercion with other circumstances precluding the criminality of act: extreme necessity, self-defense, execution of order, found their common and distinctive features. Common features prove that coercion by its legal nature, belongs to the institute of circumstances precluding criminality, and distinctive features confirm the feasibility separation of coercion in the present circumstances, since no other circumstance can not fully embrace coercion. Determining value concepts of “coercion” and “violence” allowed to state that these concepts should not be identified as equal, because not any violence affect the freedom of the will, and therefore can not be assessed as coercion.

Key words: coercion, violence, influence, extreme necessity, self-defense.

Отримано 23.02.2013